

סידור בבעל חוב

י"א **שבעל חוב שאין לו לשלם**, אין נוטלים ממנו את כל ממונו, אלא **משיירים לו ממון כדי מחייתו**, כשם שמשיירים למעריך עצמו שאין לו לשלם ערכו, ודין זה נלמד בגזרה שווה מיכה מיכה, שנאמר בערכין "ואם מך הוא", ונאמר בבעל חוב "וכי ימוך אחיך", וגם יש ללמוד זאת בקל וחומר, שהרי בעל חוב קל ממעריך עצמו, לעניין זה שמחזירים לו משכון שנוטלים ממנו, ואם כן כל שכן שיש לשייר לו כדי חייו, כמו שמשיירים למעריך עצמו. וכן ענה אליהו לרבה בר אבוה.

וי"א **שבעל חוב שאין לו לשלם**, [ממתינים לו שלושים יום, ולאחר מכן] **נוטלים ממנו אפילו את כל ממונו, ולא משיירים לו כלום**, שנאמר בפרשת ערכין, "ואם מך הוא", למעט שאר דברים מהדין הזה, שמשיירים לחייב כדי חייו. וכן דעת רבן שמעון בן גמליאל, וכן פסק רבינו תם.

סידור בהקדש

לדעת רבי יוחנן, האומר הרי עלי מנה לבדק הבית, ואין לו לשלם, אין נוטלים ממנו כל ממונו, אלא משיירים לו ממון כדי מחייתו, שנאמר "נדר בערכך", להקיש דיני נדרים לדיני ערכין, וללמד, שכשם שמסדרים בערכין, כן מסדרים בנדרי הקדש.

ולדעת בר פדא ואילפא, האומר הרי עלי מנה לבדק הבית, ואין לו לשלם, נוטלים ממנו כל ממונו, ואין משיירים לו כלום, ודבר זה למד בקל וחומר מדין בעל חוב, [שלדעתם אין מסדרים לו], ומה בעל חוב הקל, שכל שלושים יום ראשונים מחזירים לו משכון שנטלו ממנו, לאחר שלושים יום נוטלים ממנו ולא משיירים לו כלום, כל שכן נודר להקדש החמור, שאין מחזירים לו משכון שנוטלים ממנו, שיטלו ממנו, ולא ישיירו לו כלום.

בערכין נידון בכבודו

[=שאבר שהנשמה תלויה בו מכובד משאר אברים]

האומר ערך אבר פלוני עלי, אם אותו אבר הוא אבר שהנשמה תלויה בו, [כגון לב ראש או כבד], הרי זה **נותן ערך כולו** לפי הערך הקצוב בפרשת ערכין, כאומר ערכי עלי, שנאמר "ערכך נפשות", ללמד שהאומר ערך אבר שהנשמה תלויה בו עליו, נותן דמי כולו.

אבל אמר כן על אבר שהנשמה אינה תלויה בו, [כגון יד], **אינו נותן כלום**, כי אין ערכין אלא לנפש.

בהקדש נידון לפי כבודו

האומר דמי אבר פלוני עלי, אם אותו אבר הוא אבר שהנשמה תלויה בו, [כגון לב ראש או כבד], הרי זה **נותן דמי כולו**, כאומר דמי כולי עלי, שנאמר "נדר בערכך", להקיש דיני נדרים לדיני ערכין, וללמד, שכשם שהאומר ערך אבר שהנשמה תלויה בו עליו, נותן דמי כולו, כך הנודר לתת דמי אבר שהנשמה תלויה בו נותן דמי כולו.

אבל אמר כן על אבר שהנשמה אינה תלויה בו, [כגון יד], **אינו נותן אלא את שוויו אותו אבר**, ושווי זה נקבע לפי ההפרש בין מחיר עבד שלם, למחיר עבד בלא אותו אבר, [כלומר כמה עולה עבד, שהמוכר אותו אינו מוכר כולו אלא משייר לעצמו את אותו אבר].

שאלות ששאל רבה בר אבוה את אליהו

כשמצאו בבית קברות של גויים

א¹. י"ג ששאל, **האם מסדרים לבעל חוב** – ותשובת אליהו היתה, שמסדרים לו, והדבר למד בגזרה שווה [המבוארת לעיל]. וכתבו התוס', שאף על פי שענה כן, אין הדין כמו שענה.

א². י"ג ששאל, **מניין שמסדרים לבעל חוב**, לדעת האומרים שמסדרים – ותשובת אליהו היתה, שלומדים זאת בגזרה שווה מיכה מיכה, [המבוארת לעיל].

ב. מניין לערום שלא יתרום. [וכוונת השאלה **מניין שאסור לאדם לברך ערום**, כי הטעם שערום אינו תורם, הוא משום שאינו יכול לברך על התרומה כשהוא ערום] – ותשובת אליהו היתה, שנאמר, "ולא יראה בך ערות דבר", כלומר בשעה שאתה מדבר בו ומברך, לא יראה בך ערות דבר, וכשאדם ערום, הקב"ה רואה בו ערות דבר.

ג. מאחר שאתה כהן **כיצד אתה נכנס לבית הקברות** – ותשובת אליהו היתה, שלדעת רבי שמעון בן יוחי, **קברי גויים אינם מטמאים** [באהל]. וכתבו התוס' שאין זה הטעם האמיתי, כי הלכה כדברי חכמים, שקברי גויים מטמאים באהל, והטעם שהוא היה בבית הקברות, כי מעיקר הדין אין **טומאת אהל מעל המתים**, מאחר שיש חלל טפח בין המת לגג הארון, ובמקום כזה אין מטמאים באהל אלא מדברי חכמים, ויש אופנים שלא גזרו חכמים, ואליהו ניטמא באחד האופנים המותרים.

וכתבו התוס', **שבעוד מקומות לא השיב אליהו את הטעם האמיתי**, כמו בזמן שקבר את רבי עקיבא, שאמר שמותר לו להיטמא לו, **כי צדיקים אינם מטמאים, ואין זה אמת**, אלא הטעם שנטמא לו, כי

היה מת מצווה, לפי שאחרים היו יראים לקברו,

מאחר שהיה מהרוגי מלכות.

מאיזה שבט היה אליהו

בסוגיה זו משמע שהיה כהן, והוא כדעת האומרים אליהו זה פינחס. וכתבו התוס', שאף על פי שהיה כהן, הותר לו להיטמא לבן האלמנה להחיות אותו, כי היה ברור לו שיחיהו, ומשום פיקוח נפש מותר לכהן להיטמא למתים.

ובסדר אליהו רבה ובבראשית רבה מבואר, שאמר אליהו לחכמים, שהוא מבני בניה של רחל, ומשבט בנימין, ואם כן לא היה כהן, וכן דעת רבי אליעזר בבראשית רבה.

ולדעת רבי נהוראי בבראשית רבה, אליהו בא משבט גד, ועליו אמרה לאה בלדת גד, בא גד.

סדרי משנה הנוהגים בזמן הזה בחו"ל

ארבעה סדרים נוהגים בכל זמן ובכל מקום. א. מועד. ב. נזיקין. ג. נשים. ושלושה אלו נוהגים במעשה בכל מקום אף בזמן החרבן. ד. קדשים. אף שאינו נוהג במעשה מכל מקום, מכל מקום כל העוסק בהלכות עבודה בכל מקום, מעלה עליו הכתוב כאילו מקריב בבית המקדש, שנאמר, "בכל מקום מוקטר מוגש לשמי", ואם כן הרי זה כנוהגים בכל מקום.

אבל שני סדרים אינם נוהגים בחוצה לארץ. א. זרעים, ב. טהרות.

-

רבה בר אבוח אמר לאליהו, בארבעה לא מצינא, [=בארבעה סדרים הנוהגים איני בקי], בשיתא מצינא ? [=איך אהיה בקי בשני הסדרים שאינם נוהגים]. וכתבו התוס' שאין הכוונה למשניות של הסדרים הללו, כי ודאי היה בקי בכל ששה סדרי משנה, ואין כוונתו אלא לתוספתות של הסדרים הללו.

והטעם לזה, הוא הדוחק שהיה מצוי בו, וכדי שלא יהיה דחוק, הוליכו אליהו לגן עדן, אמר לו ליטול עלים שהראה לו שם, ונטלם. אך כששמע שאומרים שאכל את עולמו בכך, השליך את העלים. ואף על פי כן נשאר ריח העלים בגלימתו, מכר את הגלימה בשנים עשר אלף זוז, וחלק אותם לחתניו.

דיני השבת העבוט

הממשכן את הלווה [על ידי שליח ביי"ד], בשעה שהגיע זמנו לשלם ולא שילם, [כמבואר בדף קי"ג], נאמרו בו שלושה ציוויים:

א. אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו – ללמד שאם נטלת ממנו כסות יום, עליך להשיבה לו בבקר, ורק בלילה תוכל לשוב לקחתה ממנו.

ב. ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו – ללמד שחיוב השבת העבוט נאמר בלווה עני, שצריך למשכון.

ג. השב תשיב לו את העבט כבוא השמש – ללמד שאם נטלת ממנו כסות לילה, עליך להשיבה לו בלילה, ורק בבקר תוכל לשוב לקחתה ממנו.

ומשלושת הפסוקים הללו למדנו, שהמלווה חייב להשיב ללווה את המשכון בזמן שהוא צריך לו, [ודווקא ללווה עצמו יש חיוב להחזיר, אבל אם מת, אין חייבים להחזיר את המשכון ליורשיו, אף בזמן שצריכים לו].

מדברי רש"י במשנה משמע, שהדין הזה אמור אף בכלים שהלווה צריך להם למלאכתו, כגון מחרשה שצריך לעבודת שדהו.

אולם רבינו תם מפרש, שלא נאמר דין השבת העבוט, אלא בכלים העשויים לגוף האדם ולהנאתו, אבל שאר כלים, אין חיוב להשיבם, ומה שאמרו במשנה שיש חיוב השבת העבוט במחרשה, הכוונה לכלי שמגרדים בו בני אדם בבית המרחץ.

ואף על פי שאין אפשרות ליטול ממנו את המשכון לגמרי, ויש להשיב לו בכל יום לזמן שהוא צריך לו, מכל מקום יש תועלת בנטילת המשכון, לשני דברים:

א. שאין השביעית משמטת את החוב.

ב. שאם מת הלווה, המלווה נוטל את המשכון, אפילו כשהוא ביד היורשים, ואינו כשאר מטלטלים שהוריש להם אביהם, שאינם משתעבדים לבעלי חובותיו, והטעם שהמלווה גובה את המשכון, כי משעה שמשכו בפעם הראשונה, קנאו, והרי הוא נוטל את שלו.

ואף שלצורך שני דברים אלו, די למשכן פעם אחת, שהרי מעתה אף כשהמשכון ביד הלווה, אין השביעית משמטת את החוב, ואם מת הלווה, המלווה נוטל את המשכון, מכל מקום חוזרים וממשכנים בכל יום, כדי שהלווה לא יוכל לכפור, וגם ימהר לפרוע חובו, כי מתבייש שבכל יום מחזירים את המשכון.

ולדעת רבן שמעון בן גמליאל, לא נאמרו הדינים הללו אלא בשלושים יום הראשונים, אבל אחר שלושים יום, המלווה נוטל את המשכון, ושוב אינו מחזירו, אלא מוכרו בבי"ד, ונוטל את חובו.

ניתן לקרוא את האותיות המודגשות בלבד כסיכום קצר של הדף

[לתרומות ולהנצחות](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

[להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום](#)

[להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום](#)

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית